

mgr Marcin Koralewski

Scenariusz zastosowania nabytej wiedzy podczas Kursu, na zajęciach szkolnych dla przedmiotu innego niż „Podstawy przedsiębiorczości”.

Scenariusz lekcji z przedmiotu: religia. / szkoła ponadgimnazjalna /

TEMAT LEKCJI: Własność a życie w społeczeństwie.

CZAS: 45 minut

CEL OGÓLNY:

Celem ogólnym lekcji jest przekazanie uczniom wiedzy na temat właściwego korzystania z dóbr materialnych w aspekcie posiadania własności prywatnej jak również odniesienie się do korzyści jakie to niesie dla dobra społecznego.

ZAŁOŻENIE:

Uczniowie przychodzą na zajęcia z przeczytanymi wcześniej, wskazanymi przez nauczyciela fragmentami Pisma Świętego dotyczącymi oceny moralnej posiadania dóbr materialnych przez człowieka (praca domowa zadana na poprzednich zajęciach).

CELE OPERACYJNE:

POZIOM:

I. Wiadomości

KATEGORIA:

A. Zapamiętanie wiadomości

Uczeń:

- Powinien wiedzieć jak zinterpretować termin „być” człowiekiem.
- Zapamięta pojęcia: materializm, konsumpcjonizm, dobro prywatne, dobro społeczne, utylitaryzm, miłość bliźniego.

B. Zrozumienie wiadomości

Uczeń:

- Rozumie niebezpieczeństwo życiowej postawy materializmu i konsumpcjonizmu.
- Rozumie, że posiadanie dóbr materialnych wymaga używania ich w duchu miłości bliźniego.
- Rozumie, że każdy człowiek ma prawo do dysponowania środkami materialnymi zapewniającymi godne życie.
- Rozumie, że posiadane dobra materialne powinny przynosić pożytek społeczeństwu.
- Rozumie, że chrześcijanie biorący aktywny udział w życiu gospodarczym powinni przyczyniać się do dobrobytu ludzkości w duchu ośmiu błogosławieństw (Mt 5,1-12).

POZIOM:

II. Umiejętności

KATEGORIA:

C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych

Uczeń:

- Podejmuje w życiu działania zmierzające do osiągnięcia doskonałości.

D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych

Uczeń:

- Potrafi wskazać konsekwencje i przyczyny moralnie nierównomiernego podziału dóbr.
- Potrafi wymienić działania, które mogą przyczynić się do sprawiedliwego podziału dóbr.
- Potrafi zinterpretować teksty biblijne mówiące o korzystaniu z bogactwa.
- Potrafi wyjaśnić, na czym polega właściwe korzystanie z dóbr materialnych oraz kształtować w tym duchu postępowanie.

METODY PRACY:

- Analiza wybranych fragmentów Pisma Świętego
- Wykład
- Pogadanka
- Dyskusja

FORMY PRACY:

- Praca z całą klasą

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Tablica
- Pismo Święte z wybranymi fragmentami dotyczącymi odniesienia moralnego do posiadania dóbr materialnych i bogactwa jak również z oceną moralną dotyczącą sensu płacenia podatków
- Formularz zeznania podatkowego: PIT 38 – zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) w roku podatkowym

TOK LEKCJI

I. FAZA WPROWADZAJĄCA

1. Rutynowe czynności organizacyjne: sprawdzenie obecności, zapisanie tematu w tradycyjnym dzienniku lekcyjnym i e–dzienniku.
2. Nauczyciel podaje temat lekcji, cele i formy realizacji tematu. Uczniowie zapisują.
3. Nauczyciel sprawdza pracę domową – tłumaczenie i rozumienie podanych fragmentów Pisma Świętego dotyczących oceny moralnej posiadania dóbr materialnych przez człowieka. Pyta o istotne treści z tekstu:
 - Czy posiadanie wartości materialnych jest złe i jakie powinno być ich miejsce w hierarchii wartości? (przykładowa odpowiedź: nie jest złe bo świat został stworzony po to, aby z niego w sposób umiejętny korzystać; najważniejsze powinno być zawsze odniesienie do wartości eschatologicznych takich jak, np. miłość bliźniego)
 - Jak właściwie korzystać z dóbr materialnych, aby umieć właściwie kształtować swoje postępowanie? (przykładowa odpowiedź: pokora w korzystaniu z dóbr, unikanie chciwości, właściwe rozporządzanie dobrami, dzielenie się dobrami z potrzebującymi – przykładem może być amerykański inwestor giełdowy, który znajduje się obecnie na trzecim miejscu najbogatszych ludzi na świecie, a jest nim Warren Buffet, poszanowanie godności wszystkich ludzi, otwartość na potrzeby innych ludzi, sprawiedliwe dzielenie dóbr bez spekulacji nimi jako krzywdzenie innych, potrzeba wewnętrznej wolności wobec bogactwa)

II. FAZA REALIZACYJNA

Udowodnienie, że każdy człowiek ma prawo do posiadania dóbr materialnych.

1. Nauczyciel nawiązując do wypowiedzi uczniów próbuje udowodnić, że każdy człowiek ma prawo do posiadania dóbr materialnych. Zwraca uwagę, że jako człowiek posiadający swoją godność, a w sposób szczególny będąc chrześcijaninem, powinniśmy korzystać z tego prawa posiadania przyczyniając się do dobrobytu indywidualnego i społecznego kierując się wskazaniem zawartymi w „Kazaniu na Górze” z Ewangelii Św. Mateusza 5, 1 – 12.

- **Załącznik nr 1 (Mt 5, 1 – 12).**

Nauczyciel podkreśla, że zawarte wzorce postępowania moralnego w przeczytanym fragmencie tekstu stanowią źródło szczęścia każdego człowieka w odniesieniu do porządku doczesnego jak i eschatologicznego. Kazanie na Górze uchodzi za kodeks moralności chrześcijańskiej. „Nowa moralność” polega na wypełnianiu duchem (miłości) dawnej Litery Prawa. Człowiek powinien bogacić się bo przyczynia się w ten sposób do dobrobytu swojego jak i społecznego, ale powinien zawsze pamiętać, że podstawą jest wypełnianie prawa miłości bliźniego, które stanowi najbardziej bezpośrednią i powszechną formę ożywiania porządku doczesnego, na który składają się w znacznej mierze wartości materialne. Należy podkreślić, że prawdziwy rozwój opierający się na miłości bliźniego zawsze przyczynia się do polepszenia stosunków między jednostkami i społeczeństwem. W podsumowaniu tego wątku lekcji nauczyciel zaznacza, że prawo człowieka do posiadania i dysponowania rzeczami zewnętrznymi służy podkreśleniu roli osoby, a ponadto daje sposobność do wykonywania swoich zadań w społeczeństwie i życiu gospodarczym. Z punktu etycznego jest bardzo ważną rzeczą, aby popierać dążenie do zdobywania pewnego zasobu dóbr materialnych co daje bodziec do podejmowania obowiązku i ponoszenia ciężarów swoich decyzji.

Wykazanie różnic między własnością prywatną a publiczną.

2. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie stwarzając możliwość pogadanki z uczniami:
Jaka jest według nich różnica między własnością prywatną a publiczną?
Nauczyciel wskazuje, że prawo do własności prywatnej nie sprzeciwia się prawu, jakie mieści się w różnych formach własności publicznej. Przeniesienie dóbr prywatnych na własność publiczną może dokonać tylko kompetentna władza, kierująca się wymogami dobra wspólnego. Władza publiczna czuwa także nad tym, aby ktoś nie nadużywał prywatnej własności na szkodę dobra publicznego. Zdarza się, że zapominając o powszechnym przeznaczeniu dóbr, własność staje się częstokroć okazją do chciwości i poważnych zaburzeń. Nauczyciel wskazuje jako przykład Komisję Nadzoru Finansowego, która czuwa nad częścią rynku finansowego jaką jest rynek kapitałowy.
Nauczyciel podsumowuje, że w trosce o poszanowanie zarówno własności prywatnej jak i własności publicznej, społecznej, są ważne trzy elementy:
a) poszanowanie osoby jako takiej, jej wolności do dysponowania swoją własnością
b) dobro społeczne, publiczne, domaga się dobrobytu i rozwoju społecznego
c) poszanowana własność prywatna i społeczna stanowi gwarancję bezpieczeństwa
- Nauczyciel może tutaj podać przykład pozytywnej korelacji między własnością prywatną a publiczną poprzez akcjonariat obywatelski, który daje szansę dobrego ulokowania swoich oszczędności jak i możliwość przyczynienia się do dobrobytu społecznego. To może być pośrednio przez jego prywatny kapitał, który właściwie wykorzystany przyczynia się także do wzrostu gospodarczego, a więc i polepszenia warunków społecznych.

Egoizm jako główna przyczyna przeciwna porządkowi stworzenia.

3. W kolejnym wątku lekcji zadaniem nauczyciela jest wskazanie głównej przyczyny przeciwnej porządkowi stworzenia, którą jest egoizm ludzki i wszelkie jego pochodne.

Egoizm jednostki stawia zawsze na podkreślenie, aby bardziej „MIEĆ” aniżeli „BYĆ”. To najczęściej prowadzi do takich postaw jak: (uczniom zostają podane terminy i ich znaczenie)

- **materializm** – liczą się tylko dobra materialne a nie człowiek
- **konsumpcjonizm** – nastawienie człowieka tylko na dobra materialne i ich przetwarzanie kosztem wartości osoby ludzkiej (występuje najczęściej w cywilizacjach, gdzie jest nadmiar dóbr potrzebnych dla człowieka, czyli w społeczeństwach wysoko rozwiniętych)
- **utytylizaryzm** – w życiu liczy się tylko korzyść

Nauczyciel podkreśla, że człowiek nie może zrezygnować z siebie, ze swojego właściwego miejsca w świecie, nie może stać się niewolnikiem rzeczy, samych stosunków ekonomicznych, niewolnikiem produkcji, niewolnikiem swoich własnych wytworów. Liczne i nęcące są propozycje, które przyciągają współczesnego człowieka: wielu mówi o radości, którą można osiągnąć przez pieniądze czy władzę. Doświadczenie ubiegłych lat wskazuje, że poprzez egoizm oparty na chciwości, zmierzający do szybkiego zysku, doprowadził między innymi do ostatniego światowego kryzysu gospodarczego.

Chrześcijański styl udziału w życiu ekonomicznym.

4. Nauczyciel tłumaczy uczniom na czym polega chrześcijański udział w życiu ekonomicznym i na jakich wartościach powinien się opierać:

- w dążeniu firmy do maksymalizacji zysku, do bogacenia się nie ma niczego złego, przecież po to działa, by zarabiać, ale problem pojawia się wtedy, gdy dążenie do zysku za wszelką cenę patologizuje działalność gospodarczą, a tym samym życie człowieka, jego rodziny, środowiska, w którym żyje i w którym będą żyć następne pokolenia; postęp techniczny jest moralnie neutralny, wszystko zależy od tego jak jest wykorzystywany, a zawsze powinna obowiązywać zasada prymatu etyki nad techniką, osoby nad rzeczą, a to powinno być fundamentalną zasadą biznesu i finansów
- człowiek biorący udział w dzisiejszym postępie ekonomicznym – społecznym powinien walczyć o wspieranie jednostek i wspólnot do posiadania dóbr
- powinno umieć się panować nad umiarem w dążeniu do maksymalizacji zysków kosztem drugiego człowieka
- uczciwie świadczyć na rzecz państwa
- pomoc słabszym w wejściu na ścieżkę rozwoju

Sytuacja materialna w różnych grupach społecznych.

5. Nauczyciel zaznacza, że pomimo starań w dążeniu do etycznego wykorzystywania dóbr materialnych, istnieją jednak nadużycia, które prowadzą do różnic w grupach społecznych w ich stanie zamożności.

Dyskusja z uczniami nad działaniami zmierzającymi do zniwelowania różnic społecznych.

6. Nauczyciel podejmuje próbę krótkiej dyskusji z uczniami, której celem będzie znalezienie pewnej konkluzji dotyczącej tego, co zrobić, aby zniwelować różnice społeczne i jakie podjąć działania, które mogłyby się do tego przyczynić. Wnioskami mogą być:

- unikanie łapówkarstwa
- dobra prywatne powinny przynosić pożytek innym bo własność prywatna ma charakter społeczny

- dla dobra wspólnego i osobistego powinno się unikać niekontrolowanej postawy konsumpcyjnej, chciwości, zachłanności
- nadmiar dóbr w rękach części społeczeństw powinien być sprawiedliwie dzielony między tych żyjących w skrajnym ubóstwie
- unikanie podporządkowania człowieka sferze tylko materialnej

Obowiązek płacenia podatków na podstawie tekstów Pisma Świętego.

7. Nauczyciel na podstawie tekstu z Pisma Świętego tłumaczy obowiązek płacenia podatków, poprzez który własność prywatna przyczynia się do dobrobytu własności społecznej. Nauczyciel prosi jednego z uczniów o przeczytanie wskazanego tekstu.

- **Załącznik nr 2 (płacenie podatków – Rz 13, 1 – 7).**

Nauczyciel podaje uczniom do przejrzania, przygotowane wcześniej, kopie wzorów formularza zeznania podatkowego: PIT 38 / zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) w roku podatkowym.

- **Załącznik nr 3 (PIT 38).**

W czasie przeglądania przez uczniów podanego formularza zeznania podatkowego, nauczyciel podsumowuje przeczytany wcześniej tekst Pisma Świętego, podkreślając, że Chrystus uznaje prawo płacenia podatków jako moralnie dobre. Motywem płacenia podatków jest zawsze dobro wspólne, które wymaga, aby obywatele ponosili pewne koszty. Niepłacenie podatków lub oszustwa w tej materii są moralnym nadużyciem. Prawa wszystkich jednostek, rodzin oraz korzystanie z nich powinny być, wraz z obowiązkami wiążącymi wszystkich obywateli uznane, zachowane i popierane.

Zapisanie przez uczniów notatki w zeszytach.

8. Nauczyciel podaje treść krótkiej notatki do zapisania przez uczniów w zeszycie o następującej treści:

„Nagromadzenie zła społecznego z pokolenia na pokolenie stwarza sytuację zbiorowej niesprawiedliwości. Przemiana instytucji i struktur społecznych jest zadaniem polityków i fachowców z różnych dziedzin, a chrześcijanie powinni uczestniczyć w tych procesach. Zapewne nigdy nie będzie społeczeństw idealnych. Jednakże zadaniem człowieka jest tworzenie społeczeństwa bardziej ludzkiego. Należy starać się przede wszystkim o zmianę relacji między ludźmi i ich hierarchii wartości. Zachowanie prostoty i umiar, zarówno przez jednostki, jak i społeczności, może przyczyniać się do właściwego panowania nad dobrami materialnymi.”

III. FAZA PODSUMOWUJĄCA

1. Nauczyciel sprawdza wiedzę uczniów, pytając o znaczenie słów: materializm, konsumpcjonizm, utylitaryzm oraz terminów: własność prywatna, własność społeczna.
Podsumowuje lekcję stwierdzając, że człowiek powinien starać się o powiększanie swojego kapitału chociażby przez rynek kapitałowy, a jeśli kieruje się w tym rzetelnością i uczciwością, to jest to dobre etycznie.
2. Nauczyciel dokonuje oceny pracy uczniów na zajęciach.
3. Zadaje pracę domową, która będzie bazować na wiedzy zdobytej na lekcji:
 - Co powinienem zmienić w moim spojrzeniu na bogactwo i w mojej postawie względem ubogich?
4. Nauczyciel dziękuje za lekcję i żegna uczniów.

ŹRÓDŁA

1. Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2005.
2. Być chrześcijaninem i obywatelem dziś. Refleksje o postawach moralno – społecznych, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 1994.
3. <http://biblia.deon.pl/rozdzial.php?id=248&werset=1#W1>
4. http://dokumenty.nf.pl/Dokument/151/PIT-38/pit/Pobierz_1-pdf/

Załącznik nr 1

KAZANIE NA GÓRZE (Mt 5, 1 – 12)

„Jezus widząc tłumy, wyszedł na górę. A gdy usiadł, przystąpili do Niego Jego uczniowie. Wtedy otworzył usta i nauczał ich tymi słowami:

Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie.

Błogosławieni, którzy się smucą, albowiem oni będą pocieszeni.

Błogosławieni cisi, albowiem oni na własność posiadą ziemię.

Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyчени.

Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią.

Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą.

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi.

Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości, albowiem do nich należy królestwo niebieskie.

Błogosławieni jesteście, gdy wam urągają i prześladują was i gdy z mego powodu mówią kłamliwie wszystko złe o was. Ciescie się i radujcie, albowiem wielka jest wasza nagroda w niebie. Tak bowiem prześladowali proroków, którzy byli przed wami.”

Załącznik nr 2

PLACENIE PODATKÓW (Rz 13, 1 – 7)

„Posłuszeństwo wobec władzy świeckiej.

Każdy niech będzie poddany władzom, sprawującym rządy nad innymi. Nie ma bowiem władzy, która by nie pochodziła od Boga, a te, które są, zostały ustanowione przez Boga. Kto więc przeciwstawia się władzy – przeciwstawia się porządkowi Bożemu. Ci zaś, którzy się przeciwstawili, ściągną na siebie wyrok potępienia. Albowiem rządzący nie są postrachem dla uczynku dobrego, ale dla złego. A chcesz nie bać się władzy? Czyń dobrze, a otrzymasz od niej pochwałę. Jest ona bowiem dla ciebie narzędziem Boga do wymierzania sprawiedliwej kary temu, który czyni źle. Należy więc się jej poddać nie tylko ze względu na karę, ale ze względu na sumienie. **Z tego samego więc powodu płacicie podatki. Bo ci, którzy się tym zajmują, z woli Boga pełnią swój urząd. Oddajcie każdemu to, co się mu należy: komu podatek – podatek, komu cło – cło, komu uległość – uległość, komu cześć – cześć.**”